

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Sacramentis. In qua Tractatibus decem de Sacramentis in genere, tum
speciatim, videlicet de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia spectata ut
Sacramento, & ut sacrificio: de Pœnitentia, de Suffragiis, Indulgentiis, &
Iubilo, de Bulla Cruciat, de Extrema-unctione, & demum de Ordinis
Sacramento ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

De præcepto audiendi sacrum diebus. 16

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76649)

fit minus compellere poterunt, cum irrationabiles, & iniusta præsumuntur. Adde authenticè decidere quæ sit rationabilis, & iniusta voluntas in designando Missarum stipendio ad eam potestatem pertinere, cui pertinet stipendij designatio. At constat hanc designationem soli Ecclesiasticæ potestati competere. Ergo seculari potestati nec taxatio iusti stipendij, nec Missarum numeri diminutio competere potest. Ex his constat solutio tertiæ rationis. Nam esto Rex concedere legem possit, ne sacerdotes ad Missas dicendas obligentur à secularibus nisi concessio stipendij quod ab Ecclesia iustum fuerit indicatur; at iudicare authenticè in casu dubio quod stipendium iustum ab Ecclesia genseatur, non regi, sed Ecclesiæ, cuiusque Prælati competit. Sed demus stipendia in annuæ fariis, & capellanis designata euidenter esse minima infimo iusto, eo casu sacerdos, cui onus celebrandi titulo capellanie, vel annuæ farij obligatione suscepta competit, non auctoritate secularis potestatis, quæ nulla est, sed propria ex iure quod habet se indemnem seruando, Missas ad minorem numerum reducere poterit iuxta probabilem sententiam *pun. 14.* relata. Quod sanè permitterem casu quod adire non possit Ordinarium, qui stipendium taxaret, & Missas ad minorem numerum reduceret. Sed quia hoc moraliter contingere non potest, idè censeo capellanum, dum capellaniam retinet, neque Ordinarium adire, qui numerum Missarum diminuat obligatum esse, integrè prædicto oneri satisfacere, quia voluntariè eam obligationem subit capellaniam retinens, & Ordinarium non adiens. Ad quartum. Admittamus gratis rationes testamentorum apud regios ministros dari posse; Huic tamen potestati accessorium non est stipendia Missarum taxare, & illarum numerum à testatore præscriptum minuire, sed solum est accessorium eam stipendij taxationem, & Missarum diminutionem ab Episcopo faciendam procurare; aliis qui ex testatoris dispositione rationes capellanie sumeret, potestatem haberet ea stipendia taxandi, & Missas diminuendi, quod consuetudini, praxique receptæ contrarium est.

PUNCTVM XVI.

De præcepto audiendi Sacrum festis diebus.

1. *Quæ sit materia huius præcepti.*
2. *Explicatur præsentia humana.*
3. *Qualiter vagatio mentis hanc præsentiam impediatur.*
4. *Satisfactio præcepto fundens orationes siue voluntarias, siue obligatorias.*
5. *Integro sacrificio assistere debes, neque potes absque graui culpa notabilem partem omittere.*
6. *Quæ sit notabilis pars maximè post inceptum Canonem.*
7. *Quid si recedas à sacrificio, ut necessaria deferas.*
8. *Possè ab uno sacerdote dimidiam Missam, & postmodum ab alio aliam dimidiam audiri, firmant communiter Doctores.*
9. *Extenditur à Bonac. esto simul contingat. Sed displicet extensio.*
10. *Hoc præceptum quibus diebus fideles astringat.*
11. *Quas personas.*
12. *Quo in loco.*
13. *Quid de licentia, quam Ordinarij concedere solent celebrandi in priuatis Oratorijs sub obligatione, ne extranei Missa præcepto satisfaciatur.*
14. *Ob periculum Missa omittenda sæpè contingit peccatum mortale.*

Materiam huius præcepti esse præsentiam humanam, & religiosam sacrificio Dominicis, & festis diebus peragendo constat ex *cap. missas. cap. omnes fideles de consecrat. dist. 1.* & tradunt omnes: quia præcipitur actus humanus in Dei honorem, & cultum. Dicitur humana præsentia, si sensu aliquo percipis quid in sacrificio agatur, vri benè docuit in alio simili Sanch. *lib. 4. de matr. disp. 13. num. 9. & 11.* Dicitur religiosa, si ea præsentia ex se in Dei cultum cedat. Et licet Angel. *verbo feria num. 24.* censeat hanc materiam grauis obligationis non esse, audiendus non est: quippe ceteri omnes Doctores meritò contradicunt, affirmantes huius præcepti transgressionem peccatum mortale constituere: est enim defectus in maximo cultu, & honore, qui Deo exhiberi potest.

2. Ex præsentia humana, & religiosa requisita sit, si dormiens, vel ebrius sacrificio assistens, præcepto non satisfaciendum; quia humano, & religioso modo non assistis, & docent omnes. Item si huc, illucque circumspectans, & fortè per totam Missam colloquia miscens, quia tua præsentia religiosa non est, sicuti esset si interruptum aliqua verba misceres, vt dixit Egid. de Coninch. *q. 81. art. 6. dub. 2. in numer. 298.* Quocirca mihi displicet sententia Sorii, in *4. dist. 13. q. 2. art. 1. in fine.* Ioan. Med. *tract. de confess. quest. de poenitentia tempore*

Missæ implenda, affirmantium colloquia etiam turpia executionem huius præcepti non impedire, quibus non leuiter fauet Nauar. *cap. 13. num. 17. & cap. 21. num. 6.* Azor. *1. p. lib. 7. cap. 5. Suar. disput. 88. sect. 3.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 1. num. 24.* quatenus cenfer raro confabulantes in Missa, & aspicientes circumstantes præceptum audiendi Sacrum violare, quia non solent eæ confabulationes continuæ esse per totam Missam, neque de rebus feriis, quæ morale, & humanam præsentiam impediunt. Etenim si confabulationes sint per notabilem Missæ partem, tamen non impediunt moralem præsentiam, siquidem confabulantes de gestis in sacrificio testari possunt; impediunt tamen religiosam præsentiam, quæ certè consistere non potest cum fabulatione vana, & fortè turpi. Quod si dicas inde inferri, si assistas Missæ sacrificio vestibus te induens, vel aliam quamlibet exteriorem actionem exercens non satisfacere præcepto, tamen de gestis in sacrificio testari optimè possis. Quod est contra communem sententiam, de qua Nauar. *de orat. notab. 3. numer. 49.* Grassi *lib. 2. decis. cap. 35. numer. 9.* Henric. *lib. 9. cap. 25. num. 6. in comment. lit. 1. Bonac. disput. 4. de sacram. q. vlt. p. 11. num. 24.* Deinde inferri, si assistas Missæ ob prauum finem v. g. aspiciendi feminas præcepto non satisfacere, de quo Henric. *num. 4. Nauar. cap. 21. num. 10. Suar. disput. 88. sect. 3. Bonac. num. 21.* quia in his videtur religiosa præsentia de medio tolli. Negandum est enim si actio exterior etiam in templo facta per se indecora non sit, & ex alia parte non te impediatur sacrificanti attendere, humanæ, & religiosæ præsentia non contradicit, ac proinde non obstat, quin illam exercens satisfacias Missæ præcepto. Minus obest, quod ex prauo fine Missæ assistas, nam prauis finis non impedit præsentiam exteriorem ex se religiosam esse, tamen illam impediatur simpliciter, & perfectè esse religiosam, quod ad præceptum exequendum requisitum non est, vt dicemus.

3. Sed an vagatio voluntaria mentis circa profana, & turpia hanc religiosam, & moralem præsentiam impediatur? Affirmant vt probabilis Azor. *lib. 7. cap. 5. q. 2. Bonac. disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 11. n. 4.* Layman. *lib. 4. sum. tract. 7. c. 3. assert. 2.* Et mouetur, quia stante hac voluntaria vagatione præsentia moralis, & religiosa non videtur posse consistere. Cæterum sub distinctione respondeo. Si vagatio mentis ita intensa sit, vt ob eam impediatur aliquoties cognoscere quid à sacrificante agatur (quod raro contingit) nequaquam præcepto audiendi Sacrum satisfacias, quia solum corpore, non tamen mente præsens es: hac enim de causa dormiens, vel ebrius assistens præcepto non satisfacias, quia de iis, quæ aguntur in sacrificio reddere rationem non potes. At si voluntaria vagatio non te impediatur ab ea attentione, qua possis esse testis sacrificij peracti, credo non impedire præcepti executionem. Quia materia huius præcepti solum est externa sacrificij præsentia moralis, & de se religiosa. Hac autem consistere potest, tamen mens vanisimo turpibus cogitationibus occupata sit. Ergo. Et confirmari potest, quia si vagatio inuoluntaria sit, omnes Doctores censent, teste Suar. *disp. 88. sect. 3. circa med. præcepti executioni non repugnare.* Signum ergo est ex vagatione mentis regulariter præsentiam moralem, & de se religiosam non impediri. Etenim si hac præsentia vagatione impediatur, tamen si inuoluntaria esset, nullatenus ea stante præcepto satisfacies, sicuti non satisfacies, si inuoluntari dormires, sed aliud Sacrum si posses, audire deberes: vt latius profequitur Egid. de Coninch. *q. 81. art. 6. dub. 2. in 302.*

4. Hinc inferunt à fortiori te optimè satisfacere posse præcepto audiendi Sacrum, siue preces voluntarias, siue ex obligatione recites, sicuti docent Nauar. *cap. 21. num. 8.* Suar. *disp. 88. sect. 3. in fine.* Henric. *lib. 9. sum. tract. 7. cap. 3. ver. tertium.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 11. numer. 25.* Quia ea recitatio morale, externam, & religiosam præsentiam non impedit.

Sed an eam præsentiam impediatur, si tempore Missæ peccata fatearis, vel ad illa fatenda conscientiam reuoluas? Affirmat Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 11. num. 26. in noua edit.* adducitque Suar. & Azor. Sed immerito vt dicemus. Mouetur, quia auditio Sacri præcipitur per modum orationis, at qui suam conscientiam examinat, & peccata fateatur non orat. Non igitur rem præcepta facit. Cæterum verus est conscientia examen, & peccatorum confessionem non impedire, quin præcepto audiendi Sacrum satisfacias, siquidem simul cum conscientia examine, & peccatorum confessione attendere potes quid in sacrificio agatur, qua attentione posita præsens es moraliter, & religiosè sacrificio. Satisfacias ergo præcepto, sicut satisfacere potes, si confessiones in templo audires. Atque ira sustinet Reginald. *lib. 19. numer. 14. in fine.* Molfesius *tract. 3. cap. 17. numer. 45.* Neque contradicunt Suar. & Azor. solum enim dicunt ob peccata fatenda non esse omittendam Missam, quod regulariter verissimum est: at non negant contentem peccata simul posse sacrificio interesse, & vtrique obligationi satisfacies. Secundo inferunt opus non esse, vt huic præcepto satisfacias, sacerdotem audire, vel videre, sufficit si ex signis cognoscas

cognoscat quid agatur. Non enim visio, seu auditio præcipitur, sed moralis, & humana præsentia, quæ seclusa visione, & auditione consistere potest, sicut bene docent Nauarr. cap. 21. n. 8. Toler. lib. 6. cap. 6. Coninch. quest. 83. art. 6. dub. vn. num. 299. & 300. Layman. lib. 4. tract. 7. cap. 3. post. princ. Vnde cæcus, & surdus Missæ interesse debent quia humano modo præsentem esse possunt, & tradit Bonac. disp. 4. de sacram. quest. vlt. pun. 11. num. 19. Qui verò simul cæcus, & surdus esset, non video qua ratione humanam præsentiam exercere possit.

Qualiter autem ad humanam præsentiam libertas requisita sit, quæque intentio satisfaciendi præcepto, latè diximus tract. 3. de legib. disp. 1. p. 17.

5. Hæc humana, & religiosa præsentia integro sacrificio esse debet, sicut colligitur ex cap. missas, cap. omnes fideles de consecrat. dist. 1. Nam Concil. Agathense relatum in cap. missas inquit: Die Dominico sæcularibus totas (id est integras) audire speciali ordine præcipimus, ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non præsumat. Quod si fecerit, ab Episcopo publicè confundatur. Quocirca si notabilem partem omittas, omnes Doctores tenent te mortaliter peccaturum, quia præceptum graue in te graui violas, si leuem, venialiter peccaturus. Solum inter Doctores est differentia in assignanda parte notabili. Et quidam si tertiam, vel quartam partem illius omittas, sine dubio censendus es partem grauem omisisse: v. g. si omittes initium Missæ vsque ad Euangelium exclusiue, & orationes post communionem, secus si audita Epistola post communionem discederes, vt docent ex communi sententia Suar. disp. 88. sect. 2. Aegid. de Coninch. quest. 83. art. 6. dub. vn. num. 285. Quod si finito Euangelio accedas, & assistas vsque ad Euangelium Ioannis inclusiue, probabile reputat Suar. dicta sect. 2. Nauarr. cap. 21. num. 2. Eman. Saà, verbo missæ auditio. num. 2. Henriq. lib. 9. cap. 25. num. 7. Layman. lib. 4. sum. tract. cap. 3. circa finem. Bonac. pun. 11. num. 17. te mortaliter peccati reum non esse, quia vsque ad Euangelium Ioannis iam pars Missæ esse videtur, cum duplici Euangelio assistere non videaris obligatus: præcipue cum antico tempore finita benedictione recedere omnes possent, per præsentiam Euangelium Ioannis videris defectum primi Euangelij compenlasse. Et licet Nauarr. Eman. Saà, Henriq. & alij existiment te debere Euangelium prætermisum postmodum legere, vel audire, sed rectius Suar. dicta sect. 2. & Azor. lib. 7. cap. 3. q. 2. censent hanc lectionem, vel auditionem nullius considerationis esse, quippe non est pars Missæ, & sola Missa auditæ præcipitur, & consequenter quæ illius fuerint partes.

6. Post inceptum Canonem vsque ad communionem minoris partis omisso grauior materia censenda est, nam vt bene inquit Suar. disp. 88. sect. 2. vers. vltimo denique, in iis non tam est spectanda mora temporis, quam dignitas rei omisse ob propinquitatem ad essentiam, & integritatem sacrificij. Quocirca si tempore consecrationis, & consumptionis est templo exires, tamen si reliquis partibus Missæ assisteres, sine dubio præcepto non satisfaceres, quia absolute sacrificio præsens non fuisti, sacrificij namque essentia, & integritas in consecratione, & consumptione sita est. Quod si consecrationi assistens omittas consumptionem, vel è contra Suar. loco allegato, quem sequitur Layman. lib. 4. sum. tract. 7. cap. 3. in fine, te excusat à mortali, eo quod hæc moraliter iudicanda sunt, neque satis constat in qua ex illis actionibus essentis sacrificij sita sit. Sed rectius Coninch. quest. 83. art. 6. dub. vn. num. 285. Didac. Nunez ibi dub. 2. post. 3. conclus. Henriq. cap. 25. num. 7. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. vlt. punct. 11. num. 14. te peccati mortalis damnant, quia esto non constet in qua ex illis partibus substantia sacrificij sita sit, ac constet vtramque ad essentiam, vel ad integritatem sacrificij pertinere. Qui autem essentia, vel integritati sacrificij assistere omittit, censeri non potest leuem sacrificij partem omisisse. Facilius autem admittent omissionem oblationis verbalis ante, vel post consecrationem factæ, alteriusve cuiuslibet orationis ex Canone leuem materiam esse.

7. Si autem pro deferendo vino, thure, aliisque ad sacrificium necessariis à sacrificio recedas, credunt Syluest. verbo missa. 2. quest. 1. Nauarr. cap. quando de consecrat. dist. 1. notab. 10. num. 19. Henriq. lib. 9. cap. 25. num. 8. Eman. Saà, verbo Missæ auditio. num. 2. alique Doctores te præcepto satisfacere, quia esto physice recedas, moraliter recedere non censent, siquidem causa sacrificij recedis, & dum recedis, sacrificio interuis. Placet tamen limitatio, quam adhibet Bonac. disp. 4. de sacram. quest. vlt. pun. 11. num. 18. Fagund. de primo Ecd. disp. præcepto, lib. 2. cap. 6. num. 10. vt intelligatur dummodo ab Ecclesia non recesseris nisi ad breue tempus, aliàs nescio qua ratione censeri posses præsens sacrificio, quantumvis ob illius causam recesseris. Non enim præsentia moralis cum absentia morali consistere potest. Qui autem à templo recedit etiam occasione deferendi sacrificio necessaria, absolute absens est non solum physice, sed moraliter à sacrificio: non igitur illi præsens esse potest.

8. Possit ab vno sacerdote dimidium Missam audiri, & postmodum ab alio aliam dimidiam, & sic præcepto satisficere docent Nauarr. cap. 21. num. 2. Toler. lib. 6. cap. 7. in fine. Eman. Saà. Missæ auditio. num. 2. Layman. lib. 4. tract. 7. cap. 3. in fine. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. vlt. pun. 11. num. 13. Aegid. de Coninch. q. 83. art. 6. dub. vn. n. 286. & alij, ob quorum Doctorem auctoritatem est probabilis hæc sententia, & secura. Nam esto illæ partes independentes sint, neque vnum sacrificium constituere possint, ideoque illis assistens nequaquam integro sacrificio propriè, & in rigore assistit; attamen ex benigna Ecclesiæ interpretatione communi Doctorum iudicio approbata, reputandæ sunt partes vnum sacrificium componentes, quoad affectum audiendi Sacrum, & satisfaciendi Ecclesiæ præcepto.

9. Hanc doctrinam extendit Bonac. dicta disp. 4. quest. vlt. pun. 11. num. 13. ad eum, qui simul duorum sacerdotum sacrificium dimidiatum audiret, sicut contingit, cum vnus sacerdos consecrat, & alius sacrum incipit, si vtique ad huius consecrationem assistas, credit te præcepto satisfacere. Mouetur, quia vtique parti attendere optime potes. Vnde obligatus audire tria sacra ex penitentia satisfacere potest, si eodem tempore trium sacerdotum sacrificijs assistat, vt docuit alius relatus Sanch. lib. 1. sum. cap. 14. num. 12. Graffis, lib. 2. de off. cap. 35. num. 4. Scortia de sacrificio. lib. 2. cap. 10. nu. 10. Neque enim diuersitas temporum (vt inquit Sanch.) est in præceptis spectanda, sed res præcepta, quæ si intra idem tempus mandari executioni potest, diuersitas temporum non requiritur. At res præcepta scilicet Missæ auditio præstari potest, tamen si postrema pars Missæ eodem tempore cum priori celebratur, siquidem vtique præsens esse potest, sicut si diuerso tempore celebraretur. Ergo.

Sed displicet hæc extensio, quippe communi Doctorum sententia aduersatur, vt videre est apud Aegid. de Coninch. q. 83. art. 6. dub. vn. n. 288. Didac. Nunez ibi dub. 2. respon. ad 3. Molles in sum. tract. 3. cap. 17. num. 36. Reginald. lib. 19. num. 26. Layman. lib. 4. sum. tract. 7. cap. 3. in fine. Nam hic modus sicut & precedens satisfaciendi præcepto ex natura rei insufficientis est, siquidem illo posito sacro propriè non interest, sed partibus duorum Sacrorum Sacrum non componentibus, est tamen sufficiens ex permissione Ecclesiæ sic Sacri auditionem acceptantis: at nullum est fundamentum, vt alseramus Ecclesiam acceptate Sacri auditionem media ex parte simultaneam, bene tamen successiuam. Quinimo contrarium non leuiter colligitur ex eo quod nullus Doctor præter Bonac. hanc simultaneam auditionem approbauerit, & plures eam expressè reiecerint successiuam approbantes. Ergo, &c. Neque ratio qua mouetur Bonac. virget. Fator namque vtique parti simul attendere posse, sed quia non est attentio ad vnus sacrificij partes, sed ad partes sacrificiorum, ea de causa non est Missæ auditio propriè loquendo, neque ex permissione Ecclesiæ, cum nullibi constet talis permissio. Et ad probationem concedo diuersitatem temporum in præceptis non spectari, sed rem præceptam, nego tamen assistentiam ad duplicem partem Missæ diuersam eodem tempore celebratam præcipi sub præcepto audiendi Sacrum, sed ad summum, vt permissio sub diuerso tempore fiat ex benignitate Ecclesiæ. Exemplum autem adductum de eo qui tria sacra eodem die tenetur audire, tum ex penitentia, tum ex voto, tum ex præcepto est diuersum. Nam si illa Sacra, simul celebrantur, illique assistat propriè, & in rigore tria sacra audit, secus vero assistens duplici sacro media ex parte.

10. Rursus hæc obligatio omnibus diebus tam dominicis, quam festiuis fideles astringit. Nam licet in cap. Missas de consecrat. dist. 1. solum de diebus Dominicis præceptum latum sit, consuetudo Ecclesiæ ad alios dies festiuis obligationem extendit, iuxta textum in cap. si quis. cap. et hoc. cap. omnes fideles. cap. qui die eadem dist. et cap. 2. de Parochiis. Solum de feria 6. pascheves est aliqua difficultas, an tenearis eo die sacro interesse, si festum Annunciationis occurrat? Affirmat Valq. disp. 232. cap. 2. num. 18. quia illud officium loco Missæ habendum est. Vnde obligari Sacrum audire tenentur officio illius diei interesse ab eo puncto in quo sacramentum reconditum in altari colloatur à sacerdote consumendum. Contrarium non censeo improbabile. Non enim præceptum audiendi Missam obligare potest eo die, quo Missa nequit celebrari. Neque ex prædicto præcepto obligatio esse potest assistendi officio illius diei, cum sit officium longè diuersum à sacrificio. Præterea sunt aliqui dies festiui ex statuto, consuetudineque alicuius loci, tamen alibi non sunt, & tunc incole illius loci illius obligatione astringuntur, quatenus in illo loco existunt, secus si ab illo loco tempore obligationis recedunt. Sicuti ex probabiliori sententia defendi tract. 3. de leg. disp. 1. punct. 24. §. 5. Peregrinos, forenses, & vagos ibidem existentes docui prædicta obligatione teneri dicto punct. 24. §. 1. et seqq. tamen si contrarium sit fati probabile.

11. Quoad personas attinet: omnes vtiusque sexus fideles si rationis usum habeant prædicto præcepto ligantur, vt expressè

expressè colligitur ex cap. omnes fideles. cap. cum ad celebrandum de consecrat. dist. 1. & ex vlt. praxique Ecclesiæ, sicuti videre est apud Nauarr. cap. 21. num. 1. Henric. lib. 9. cap. 15. n. 1. Sanchez lib. 1. sum. cap. 12. num. 10. Suar. disp. 88. sect. 4. Egid. de Coninch. que. 83. art. 6. dub. vno num. 286. Bonac. disp. 4. de sacram. q. vlt. p. 11. a. n. 7. & alios.

12. Locus pro Missa audienda parochia fuit ex multorum Canonistarum sententia, iuxta cap. vlt. dominicis. De parochiis. Et cap. si quis etiam de consecrat. dist. 1. At consuetudine firmatum est nullum locum esse determinatum, fauetque Trident. sess. 22. decreto de obseruand. in celebrat. Missar. quatenus solum ex consilio, & monito Episcoporum obligati sunt fideles ad proprias parochias accedere, & ita tanquam certum tradunt post alios Suar. disp. 88. sect. 2. post med. Barbol. alleg. 24. nu. 17. Quinimo non posse Episcopum præcepto, excommunicatione, aliavē censurā cogere fideles ad audiendum Missam in propria parochia asserit ex praxi Episcop. 2. p. verbo Missa. s. 6. Barbofa supra. Etenim Episcopus iuri communi, & priuilegiis à Sede Apostolica concessis derogare non potest. Cum ergo cuiilibet fidei iuri communi concessum sit quolibet loco posse præcepto audiendi Sacrum satisfacere, nequaquam poterat Episcopus contrarium velle, maxime si fideles in Ecclesiis mendicantium sacrum voluerint audire. Habent enim Mendicantes priuilegium declarans quoslibet fideles ibidem Sacrum audientes præcepto satisfacere, neque impediri posse, vti ex Leone X. refert Barbofa dicta allegat. 24. num. 20. Neque huic doctrinæ obstat, quod possint fideles occasione verbi diuini audiendi obligari ad parochias accedere, quia non obligantur, vt Missæ præcepto satisfaciunt, sed vt in necessariis, & vtilibus ad salutem instruantur à suis parochiis. Quia etiam ratione obligari regulares possunt ab Episcopo, vt in suis conuentibus diebus Dominicis in Missa conuentuali declarent populo quæ festa, & ieiunia in ea hebdomada occurrunt, ne propter ignorantiam contingat ea Ecclesiastica præcepta violari, vt bene aduertit Eman. Rodrig. t. 1. regul. q. 43. art. 7. & ex illo Barbol. alleg. 24. n. 21.

13. Solum est difficultas de licentia, quam Ordinarij solum concedere celebrandi in priuatis oratoriis. Etenim ex præscripto sacra Cōgregationis habetur teste Quaranta verbo missa. vers. quarta. Molfeso, tract. 3. cap. 17. num. 70. Ordinarios sub hac forma concedere facultatem debere, vt soli familiares domus Ecclesiæ præcepto satisfaciunt ibidem Missam audiendo, secus extranei. Ex qua concessione videtur inferri extraneos ibidem Missam audientes præcepto Ecclesiæ non satisfacere, sicuti non satisfacerent præcepto communiendi tempore Paschatis, si ibidem communicarent, sed necessarii obligandi sunt ad propriam parochiam, vt regularium Ecclesiis accedere, Atque ita sustinet Bonac. disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 11. num. 4. Sed fateor hanc doctrinam mihi difficile esse. Nam si iure communi spectato non astringeris Missam in determinato loco audire, sed liberum tibi est quolibet in loco sacrificio inesse. Si de facto in priuato oratorio Missam audias, præcepto Ecclesiastico satisfacis, quia rem præceptam exequeris quantumuis nollet Episcopus te audientem sacrum in priuato Oratorio præcepto satisfacere. Non enim ipse impedire potest præcepti satisfactionem; si illius executionem non impedit. Secus procedit in communione paschali, cum iure communi in propria parochia facienda sit. Quo circa credendum prædictum priuilegium sub illa forma concessum sic esse explicandum, vt non audientes sed celebrantes astringat, ita vt nemini ibidem concedatur potestas celebrandi, nisi aliquis ex familiaribus vellet ibidem diebus Dominicis, & festiuis audire, vt præcepto Ecclesiæ satisfaciat.

14. Ad extremum aduerto sæpè contingere te audisse Missam, & tamen peccasse mortaliter contra hoc præceptum, eo quod voluntariè commoratus fuisti tanto tempore, vt te exposueris periculo morali non inueniendi Sacrum, tamen calu euenerit inuenisse, quod non impedit quin à principio peccasses. Econtra vero contingit te non audire sacrum, nec tamen peccasse mortaliter, quia per te moraliter non stetit quin audires, sed sacerdoti sacrum maturanti, & hora consueta non celebranti tribuendum est. Vnde confessarij diligentes debent esse in penitentibus examinandis, an inquam le exposuerint periculo omittendi sacri, an eo die, quo sacrum omiserunt, fecerint quantum in ipsis fuit, vt audierint.

PUNCTVM VLT.

De causis excusantibus a præcepto audiendi Sacrum.

1. Varia sunt causa.
2. Ex impotentia spirituali sumitur sufficiens excusationis causa. Et qua hæc sit.
3. Secundo ex impotentia corporali absoluta.
4. Tertio ex impotentia morali.

5. Quarto ex titulo charitatis.
6. Quinto ex officio, seu iust. obedientia.
7. Sexto ex consuetudine.
8. Septimo ex maiori vtilitate, vel necessitate.
9. Octauo ex parte sacerdotis.
10. Omittens Sacrum ex impotentia, vel malitia non tenetur alias preces loco Missæ subrogare.

1. **V**ariæ causæ enumerantur, quæ huius præcepti transgressorem liberant, de quibus latè Sorus in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. Nauarr. cap. 21. Azor. lib. 7. cap. 7. Henric. lib. 9. cap. 25. à n. 10. Graffis 1. p. lib. 2. cap. 35. Et licet Bonac. disp. 4. q. vlt. p. vlt. Sed præ omnibus Suar. disp. 88. sect. 6. Ex quo ferè omnia dicenda mutuabimur.

2. Primum caput excusationis est impotentia spiritualis id est ex causa spirituali proueniens, qualis est, si fide data, & maxime iuramento obstricta, vel ex legitimo superioris præcepto obligatus esse domi contineri. Item si excommunicatus, vel interdictus esse. Et licet negligens esse in abolutione censuræ procuranda, non obinde aduersus hoc præceptum peccabis; quia vt in tract. de excommunicat. latius dicemus. Et tract. 3. de legib. disp. 1. punct. 21. diximus ex vi huius præcepti non teneris impedimenta tollere, quæ illius executionem impediunt. Etenim solum te obligat dum liber es, & expeditus, & docent in præsentī Nauarr. cap. 21. num. 2. Azor. lib. 7. cap. 7. q. 1. Suar. disp. 88. sect. 6. num. 1. Henric. cap. 25. n. 11. Saa. Missæ auditio num. 3. Bonac. plures referens disp. 4. q. vlt. p. vlt. n. 32.

Sed est difficultas an ex interdictione generali excuseris ab hoc præcepto, tamen Bullam Cruciatæ, vel aliud simile priuilegium habes? Affirmat Stephanus Dauila referens victoriam, & Canum, & alios viros doctos, s. p. de consur. disp. 4. sect. 2. dub. 6. concl. 2. Et probabiliter reputat Eman. Saa. Missæ auditio num. 4. Mouetur, quia interdictione locali non solum sublatum est omnibus laicis præceptum audiendi sacrum, sed loco illius appositum præceptum contrarium, ne scilicet eo in loco Missam audiant. At esto per priuilegium ab hoc secundo præcepto eximantur, possintque sacrificio interesse, primū præceptum, quod occasione interdictionis sublatum est, non censetur durante interdictione redire, ergo ad audiendum Missam obligati non sunt. Secus procedit in carcere detentis, si permitterentur exire ad Missam audiendam, quia eo casu non censetur carcer durare, neque carcer tollit præceptum audiendi sacrum, sed suspendit illius executionem. Ex qua doctrina inferit Stephan. Dauila habitatores alicuius loci, in quo appositum est interdictionis, obligatos non esse alio in loco Missam audire, quamuis distantia alias secluso interdictione non excusaret à Missa ibidem audienda, quia interdictionem locale tollit habitatoribus illius loci obligationem audiendi Sacrum. Sed rectius Suar. disp. 88. sect. 6. nu. 2. Bonac. disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. vlt. num. 2. a. alique communiter negant te excusatum esse; quia interdictionem locale nulla alia ratione censetur tollere præceptum audiendi Sacrum, nisi quatenus prohibet illius audicionem. At habentibus Bullam Cruciatæ, vel simile priuilegium, non prohibet Missæ audicionem, vt de se constat. Ergo habentibus Bullam non est sublatum prædictum præceptum, ideoque obligatio audiendi Sacrum non est priuilegio, sed ex præcepto Ecclesiastico oritur. Religiosi vero & clerici quia secundum ius commune cap. quod in te De penitent. & remissionib. Et cap. quod nonnulla de priuileg. non sunt comprehensi in locali interdictione, sed possunt diuina celebrare seruata moderatione, de qua in cap. alma mater de penitent. Et remissionib. tenentur secundum omnium sententiam Missam audire, quia comparatione horum non est interdictionem, seu prohibitio facta. Vnde ipsi potius dicentur non comprehendi prohibitione, quam priuilegio vti. Nomine religiosi Nouitij, veniunt intelligendi, & nomine clericis, etiam prima tonsura insigniti, quippe est fauor Ecclesiæ, & religioni factus. Vti docuit Nauarr. cap. 25. n. 95. Et cap. 27. n. 175. Syluest. Henric. Et alij quos refert, & sequitur Auila supra, dub. 4. concl. 3. Et 4.

Secundum caput excusationis est corporalis absoluta impotentia, qualis est, si ob aegritudinem quam patris, vel ob carcerem quo detineris, impotens esse adire templum, quia præceptum obligare non potest ad impossibile. Solum est aliquis dubitatio, an teneris audire Sacrum, si vi priuilegij ab hac impotentia liberari possis. Exemplum est si priuilegium habes domi, in nauis, vel in carcere celebrandi, quo priuilegio vrens poteris à prædicta impotentia liberari, siquidem in carcere, vel in nani detentus, vel domi egrotans Sacrum audire posses, dubium ergo est an teneris: Didac. Nufiez. q. 85. art. 6. versus finem. concl. 2. pag. 521. censet te obligatum esse, quia ex præcepto audiendi Missam obligaris media apponere quæ tibi graua non fuerint, sicuti non est priuilegium prædicto vti. Verius & probabilius est ab hac obligatione te esse exemptum, quia non tenetur vti priuilegio maxime odioso iuri communi contrario, & reuerentie sacramenti parum conformi. Media igitur quæ ad executionem præcepti obligaris apponere, sunt